

12. Психологія особистості: Словник-довідник / За ред. П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. – К.: Рута, 2001. – 320 с.
13. Савченко Т. Психологічні аспекти засвоєння професійної термінології студентами старшокурсниками. – К., 1998. – С. 18.

УДК 37.036

Т.П. Запорожець

МІСЦЕ ТЕАТРАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

У статті йдеться про вплив театру на естетичне виховання студентів. Розглядаються позиції педагогів, що займалися даною проблемою. Театральний простір, утворений в соціумі як органічна складова, дає змогу розкрити здібності та характер особистості студента.

The article deals with the analyzing of the problem connected with theatre's influence on the esthetic bringing up of the future lawyers. The ideas of scientists are in the focus. Theatre gives possibilities to discover the person's character.

Постановка проблеми. Процес становлення майбутніх юристів включає не лише засвоєння фахових дисциплін, а загальнокультурний розвиток, який в своїй інваріантній частині має достатньо високий рівень естетичної компетентності.

Мета дослідження полягає в аналізі деяких аспектів естетичного виховання майбутніх юристів засобами театральної діяльності.

У наукових працях Г. Падалка, В. Бутенка, Н. Миропольської, О. Дем'янчук, К. Станіславського розглядаються теоретичні аспекти естетичного виховання засобами мистецтва: інтереси, відносини, потреби, ідеали. Духовні основи суспільних відносин спрямовано на формування системи моральних цінностей, світоглядних орієнтацій, правової відповідальності, а також вміння особистості освоювати навколишню дійсність за законами краси. Естетичне виховання є важливим надбанням як суспільства в цілому, так і окремої людини, що дозволяє їй самостійно сприймати, високо цінувати і примножувати матеріальні й духовні надбання. Це зумовлює необхідність забезпечення умов естетичного виховання, зокрема майбутнього юриста.

Мистецтво, а не наука, вчить нас сприймати і відображати навколишній світ з об'єктивно притаманними йому конкретно-чуттєвими ознаками і властивостями оцінювати цей світ у відповідності з характером його впливу на органи чуття людини.

Мистецтво театру приймає участь у процесі навчання та виховання студентів і сприяє формуванню емоційних, інтелектуальних та творчих сил. Так, еліністично – римська культура використовувала елементи театру для виховання оратора (Квінтіліан, Платон, Сенека).

Мистецтво призначене для накопичення інформації про прекрасне, трагічне, комічне і т.д. Мистецтво існує для естетичної насолоди, для специфічної розрядки від клопотів одноманітного життя. Задача мистецтва – це винесення естетичної оцінки зображеному, винесення певних висновків різним явищам життя і через них виховання людей.

Ідеал – вищий вид естетичної підсвідомості. Мистецтво виховує безкінечну гамму почуттів – від окремого естетичного сприйняття до складного багатоаспектного феномену свідомості, як естетичний смак.

Мистецтво займає особливе місце в духовному житті людини. Воно не лише сприяє становленню естетичних поглядів особистості, але й впливає на формування світогляду, моральних поглядів людини. Фактично воно впливає на всі сторони свідомості та діяльності особистості.

Людина стає особистістю лише за умови перебування у певних взаємовідносинах з людьми, обставини змушують робити людину те, що й інші але краще.

Естетичне виховання передбачає здатність особистості сприймати, вбачати та оцінювати прекрасне в навколишньому середовищі, вносити елементи прекрасного в усі сфери суспільства та особистого життя. Естетичне виховання всебічно збагачує духовний світ людини, естетичний рівень переплітається зі світобаченням та моральними орієнтаціями [1: 84].

Рівень естетичної культури особистості – складне структурне утворення, що включає ряд взаємопов'язаних між собою елементів. Знати багато ще не означає бути розумним, але знайомство з багатьма класичними та сучасними художніми творами, історією та теорією мистецтва – передумова достатнього рівня естетичної культури.

Одним із перших проблему психологічного впливу мистецтва на людину розглядав Аристотель. Він описав ефект емоційного очищення – катарсису, який згодом став вважатися одним із головних механізмів впливу мистецтва. Відомими спадкоємцями цієї ідеї Аристотеля в психології мистецтва був Л.С. Виготський, який вказує про необхідність визнання мистецтва суспільною технікою почуття [2: 20]. Таємниця великого впливу мистецтва на формування характеру молодого людини полягає в тому, що воно впливає на нашу свідомість, на емоційний світ весь час і навіть в деякій мірі поліфонічна. Сучасна людина живе в світі мистецтва з перших кроків свідомого життя. Перші книжки, радіо-, телепрограми непомітно формують її естетичний смак. Якщо проаналізувати сучасний світ, то можна зробити висновок про те, що світ переповнений художньою інформацією, навіть тоді коли ми не намагаємося активно отримати її.

Театр – це мистецтво, що створюється в контакті живої людини з живою людиною. Для молоді присутня жага спілкування. Ось і отримуємо, що саме в театрі краще проявляються думки, погляди, пошуки молоді.

Головна мета студентського театру – служити духовному становленню, удосконаленню духовного життя, дати вихід естетичним пошукам студентів, через мистецтво театру поєднати студентську масу з головними проблемами, моральними та естетичними. Студентський театр виявляє те, чим живе молодь, допомагає їй розібратися, активно бере участь у формуванні духовного та морального обліку молодого покоління.

Студент-актор не лише пізнає п'єсу – він входить в атмосферу її дії, а за нею в атмосферу епохи. Він розмірковує над характером, над проблемами, що поставлені в п'єсі і так приходить розуміння того, що відбувається в світі. Духовний досвід людини відкривається в п'єсах, над якими студенти працюють у своєму театрі.

За словами Н. Миропольської, слова, що розкриваються в художньому творі, починають жити особливим життям, поєднують старі та нові уявлення, наповнюють їх новим змістом і створюють новий образ. За допомогою слова можливо не лише передати слухачу власні думки, але й пробудити в ньому особисті міркування та відношення [3: 7].

Художня діяльність ґрунтується на двох джерелах: біологічному та культурному. Якщо студент вигадує історії, співає, танцює, то він реалізує внутрішній чуттєвий імпульс через культурні форми, вже набуті людством, своєрідно трансформуючи їх. Театральна діяльність має естетичне поле, яке ґрунтується на певній традиції.

Мистецтво діє через естетичну моральність, оскільки включає її різноманітні символічні форми. Слід підкреслювати, що саме період навчання в вищому навчальному закладі є етапом самовизначення, становлення особистості професіоналом – спостерігається активне звернення студентів, а особливо першокурсників до художньо-творчої діяльності програми.

Для втілення активного естетичного виховання потрібно розглядати роль вивчення різноманітних видів мистецтва в вихованні почуттів та міжособистісних відносин студентів.

На жаль у сучасному суспільстві відбувається втрата та деформація духовних цінностей, водночас відбувається заміна їх на цінності культури матеріальної. У студентів

відсутні в цілому потреби в високій культурі або відносяться до неї лише як до розважальної діяльності.

Існує прямий зв'язок між розвинутою емоційною сферою людини та його моральною сутністю. Важко чекати відповідальності від духовно спустошеної та емоційно обмеженої особистості. Людина з високорозвиненим інтелектуально-творчим потенціалом рідше потрапляє під вплив та маніпуляцію з зовнішнього світу. В вищому навчальному закладі завдяки театральній діяльності в позанавчальних заняттях з'являється можливість збагатити естетичний світ особистості та розвивати її творче відношення до діяльності, що в цілому сприяє підвищенню загальнокультурної компетентності.

К. С. Станіславський в діалозі з навчаючими в студії на Поварській стверджував, що життя людини – це сам по собі художньо-педагогічний акт створення та усвідомлення в собі особистості, що може реалізувати в щоденності своєї життєвої творчості найвище значення людини бути корисною людям, як особисте соціальне завдання, і бути щасливим, як індивідуальне завдання. Він запевняв, що взагалі не існує життя без творчості. В кожній людині природою закладена здатність створювати щось нове, а це і є прояв творчості. Особистості необхідно допомогти проявити та навчитися керувати своїми здібностями. Театр є безмежним по своїй широті, різноманітним та соціально-морально наповненим пізнанням та змінами світу і в самому собі і в душах інших людей. Мистецтво театру – це перш за все школа відкриття законів життя людського духу, досліджувальна лабораторія людини та її життєвого сенсу [6: 45].

Мистецтво театру відображає найрізноманітніші моделі людського життя. Володіючи певним рівнем загальнокультурної компетентності, особистість вступає в спілкування з мистецтвом, що в кінцевому результаті підвищує її особистісний сенс життя. Особистість за допомогою театру вчиться адаптуватися до ситуації, отримує вміння організовувати особистісний простір життєдіяльності та вибирати індивідуальну програму самореалізації. Комунікативна компетентність є необхідною умовою успішної самореалізації особистості [6: 161].

На наш погляд, театральна діяльність є найкращим середовищем саморозвитку юриста, яка надає йому можливість вивчати, аналізувати життєві ситуації і на компетентнісному рівні вирішувати їх. З другого боку театральна діяльність спонукає майбутнього юриста до розвитку комунікативних якостей.

Одним із найголовніших прийомів формування комунікативної компетентності та компетентності міжособистісних відносин є театральна діяльність, головною метою якої є попередження прояву проблем у спілкуванні, що зумовлене фактором міжособистісних відношень та проявляється в формі зміни стилів ділового спілкування. Досить часто причинами проблем при спілкуванні студентів та спеціалістів можуть виступати, на думку спеціалістів, індивідуально-психологічні особливості спілкування, включаючи інтелектуальні, вольові, особистісні прояви суб'єкта. В театральній діяльності особливу роль відіграє спілкування та взаємодія з іншими. Студент вчиться будувати взаємовідносини з товаришами, виробляються навички соціальної взаємодії, уміння підкорятися колективній дисципліні і в той же час відстоювати свої права.

Проводячи анкетування, ми виходили з мети з'ясувати відношення студента до театральної діяльності, їх усвідомлення ролі театру в житті людини, бажання брати участь у театральній діяльності.

У результаті проведення анкетування серед студентів майбутніх юристів першого курсу було встановлено, що майже 45 % студентів брали участь у шкільному театрі. Студенти відносяться до театру та театральної діяльності позитивно. На питання анкети, як впливає театр на особистість, ми отримали наступні відповіді:

- впливає на моральний розвиток особистості(61%);
- розширяє світобачення (40 %);
- дає змогу людині знайти відповідь на особисті проблеми (20 %);
- розвиває нестандартне мислення та творчість (10 %);

– духовно збагачує особистість(34 %);

Театральна діяльність здійснює значний вплив на формування та розвиток комунікативної компетентності. Студенти з розвиненими комунікативними здібностями мають творчий потенціал, відрізняються розвиненим відчуттям індивідуальності, впевненості в собі, врівноваженістю. Для творчих студентів та спеціалістів характерна наявність розвинутого самоконтролю, організованість, уміння дисциплінувати себе та комунікативна компетентність.

Театральний простір, утворений в соціумі як органічна складова, дає змогу розкрити комунікативні здібності особистості студента, майбутнього спеціаліста. Вона допомагає накопичувати той позитивний життєвий досвід, що стане джерелом психологічної підтримки людини протягом професійної діяльності. Успіх, що пережитий публічно та став результатом напруження фізичних та психологічних сил особистості, залишається з людиною на все життя як досвід щастя.

Висновки: Театральна діяльність здійснює значний вплив на формування та розвиток комунікативної компетентності. Студенти з розвиненими комунікативними здібностями мають творчий потенціал, відрізняються розвиненим відчуттям індивідуальності, впевненості в собі, врівноваженістю. Для творчих студентів та спеціалістів характерна наявність розвинутого самоконтролю, організованість, уміння дисциплінувати себе та комунікативна компетентність.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Алексеева Л.А. Воспитательная роль самодеятельного искусства. – М., 1965. – 128 с.
2. Виготський Л.С. Психология искусства. – М.: Педагогика, 1987. – 344с.
3. Миропольская Н.Е. Вслушиваясь в слово. – К., 1989. – 195с.
4. Лещенко М.П. Сучасні зарубіжні концепції естетичного виховання// Педагогіка і психологія – 1996 – №2. – С. 171-176.
5. Столетов В.Н. Становление личности. – М.: Мысль, 1987. – 334с.
6. Станиславский К.Д. Работа актера над ролью. – М.: Искусство, 1957 – 550с.
7. Яновський М.І. Психологічний вплив мистецтва на людину // Практична психологія та соціальна робота. – 2005 – №4. – С.19-24.

УДК 378. 145

В.В. Зданюк

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

У статті на основі результатів порівняльного аналізу наукових праць з питань компетентнісного підходу в освіті дано визначення його основних понять. Визначено ієрархізовану систему компетентностей, розкрито сутність понять “ключові компетентності”, “загальнопредметні компетентності” і “предметні компетентності”.

In this article on the basis of comparative analysis of scientific works concerning the question of competent approach in the education it's given the determinations of basic definitions. The hierarchy system of competences is defined, the essence of definitions “key competences”, “general subjective competences” and “subjective competences” is defined.

Постановка проблеми. Модернізація професійної освіти в Україні є частиною процесів оновлення національних освітніх систем, що відбуваються упродовж останніх двадцяти років у високорозвинених країнах і пов'язані з визнанням освіти як однієї з найсуттєвіших цінностей людства в III тисячолітті. Європейські країни стурбовані зараз